

РЕПУБЛИКА СРПСКА
МИНИСТАРСТВО ПРОСВЈЕТЕ И КУЛТУРЕ
РЕПУБЛИЧКИ ПЕДАГОШКИ ЗАВОД

Милоша Обилића 39 Бањалука, Тел/факс 051/430-110, 051/430-100; e-mail: pedagogski.zavod@rpz-rs.org

АНАЛИЗА

стања у стручно – теоријској и практичној настави у струци машинство и обрада метала у средњим стручним школама Републике Српске

Зоран Богдановић - Стручни савјетник за машинску групу предмета и практичну наставу

Анализа: Стање у стручно – теоријској и практичној настави у струци машинство и обрада метала у Републици Српској.

Циљ анализе:

Циљ ове анализе је снимање стања у стручно – теоријској и практичној настави струке машинство и обрада метала у средњим стручним школама у Републици Српској у циљу дефинисања активности за унапређење наставе.

Задаци:

1. анализирати старосну структуру, односно радно искуство професора стручно-теоријске наставе и наставника практична наставе у струци машинство и обрада метала у Републици Српској;
2. анализа кадровске структуре професора стручно-теоријске наставе и наставника практична наставе у струци машинство и обрада метала Републике Српске;
3. анализа приступа планирању и програмирању наставе струке машинство и обрада метала Републике Српске;
4. приједлог мјера за побољшање.

Циљна група:

Професори стручно-теоријске и наставници практичне наставе у струци машинство и обрада метала у Републици Српској

Садржај рада:

1. групна савјетовања са професорима стручно-теоријске наставе и наставницима практичне наставе у Републици Српској по пунктовима;
2. индивидуални увид у рад стручно-теоријске наставе и наставника практична наставе у струци машинство и обрада метала у Републици Српској;
3. разговор са наставницима и педагошком службом у средњим стручним школама у Републици Српској;

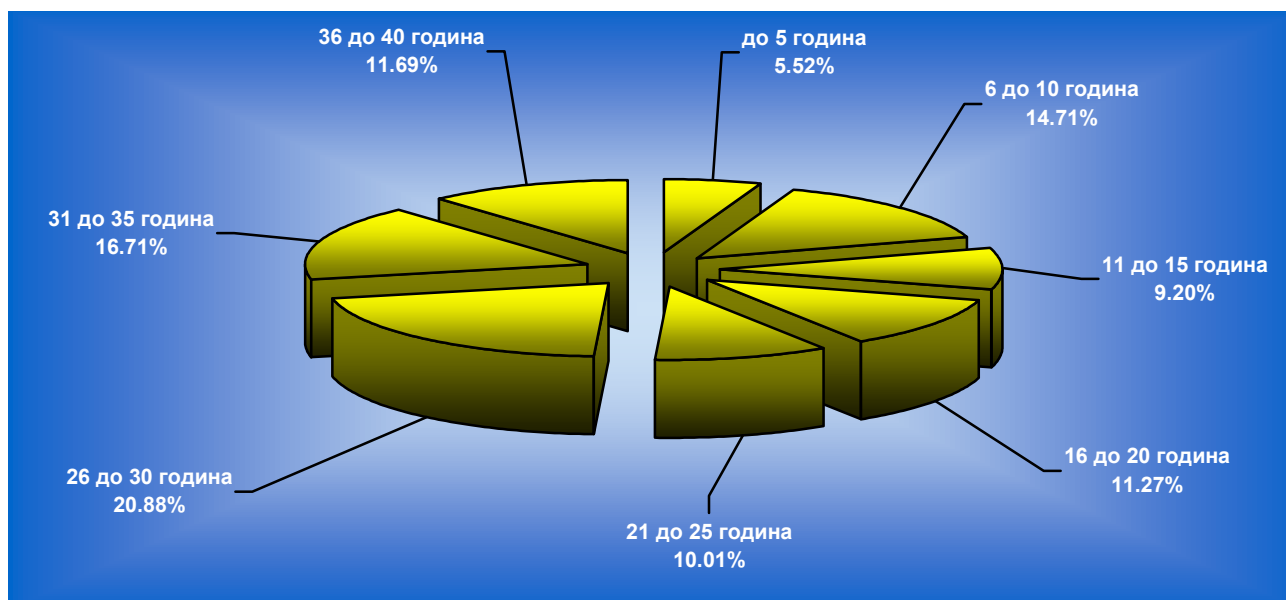
4. састанак актива стручно-теоријске наставе и наставника практична наставе у струци машинство и обрада метала у Републици Српској;

1. Анализа старосне структуре професора и наставника практичне наставе у струци машинство и обрада метала

Старосна структура је анализирана у два правца:

- заједно за професоре стручно – теоријске наставе и наставнике практична наставе, и
- посебно за професоре стручно-теоријске наставе, а посебно за наставнике практичне наставе.

На основу прикупљених и обрађених података за професоре стручно – теоријске и наставнике практичне наставе који у Републици Српској реализују стручно – теоријску и практичну наставу струке машинство и обрада метала формиран је дијаграм који показује тренутно стање радног стажа. Дијаграм је урађен тако да обухвата периоде од по 5 година радног стажа и рађен је заједно за професоре и наставнике практичне наставе, којих је у Републици Српској 235.

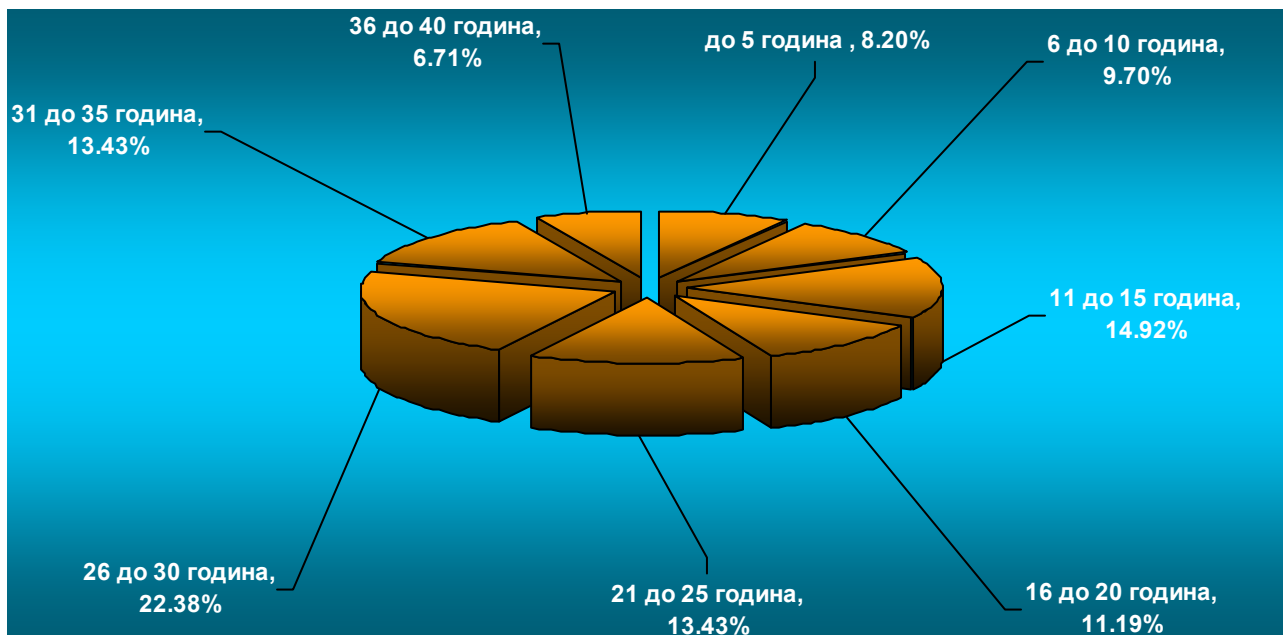

Дијаграм 1: Године стажа професора и наставника практичне наставе.

Ако се период од 40 година стажа посматра у два дијела до 20 и преко 20 година стажа, долази се до следећих карактеристичних односа: 40,70% професора и наставника има до 20 година радног стажа, док је у категорији од 21 до 40 година стажа 59,30%. Из овога се види да су ангажовани професори и наставници, чији је радни стаж преко 20 година у благој предности у односу на оне до 20 година. Група у којој су професори/наставници чији је радни стаж 26 до 30 година, је у односу на друге групе у благој предности, а изражено процентуално то је 20,88%, док је мали број професора/наставника чији је радни стаж до 5 година - изражено процентуално то је 5,52%.

Године стажа треба посматрати одвојено за професоре стручно - теоријске наставе и наставнике практичне наставе, како би се стекла права слика стања одвојено једне од друге групе.

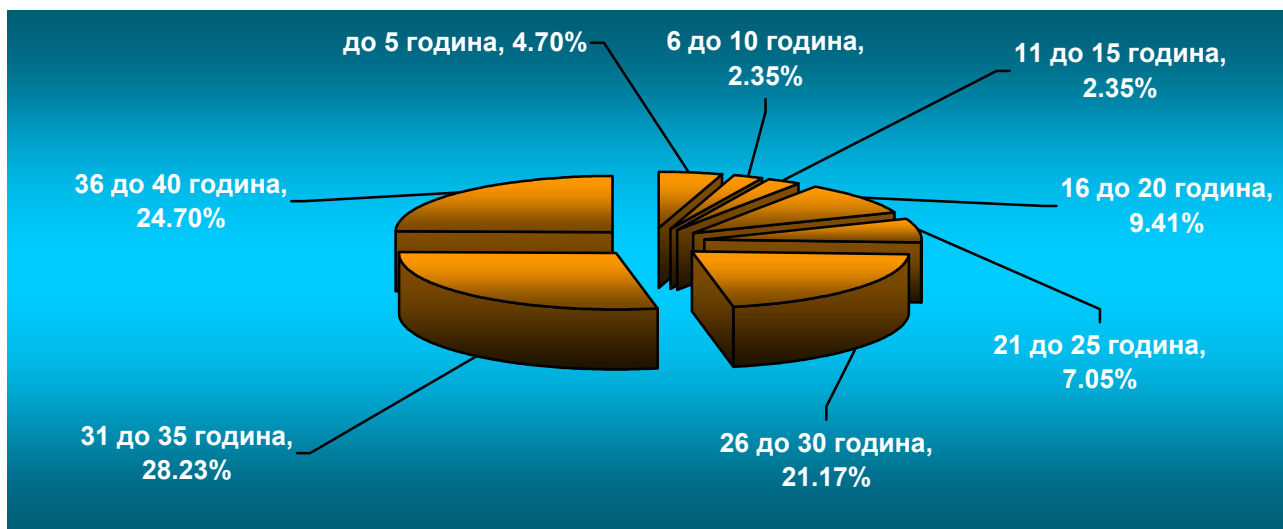
Анализа стања година стажа за професоре стручно - теоријске наставе извршена је одвојено од наставника практичне наставе, а резултати су приказани у наредном дијаграму. Анализом је обухваћено 150 професора.

Дијаграм 2: Године стажа професора стручно теоријске наставе.

У категорији до 20 година стажа је 44,01% професора, а преко 20 година је 55,99%. Како показује анализа, највише професора је у категорији чији је стаж од 26 до 30 година, што је 22,38%, а најмање у категорији 36 до 40 година, што је 6,71%. Како показује анализа нема категорије са екстремно великим процентом, а када се изузму категорије стажа 20 до 30, и 36 до 40 година, остале категорије имају уједначену расподелу. Није за очекивати да ће се у наредном периоду појавити потреба за кадром, а да исти тржиште рада није у могућности да обезбиди. Треба очекивати да ће се смјена вршити у правцу ангажовања младих кадрова којима ће требати стручна помоћ око уласка у образовни процес.

Године стажа за наставнике практичне наставе посматране су за 85 наставника, а преглед је дат у наредном дијаграму:

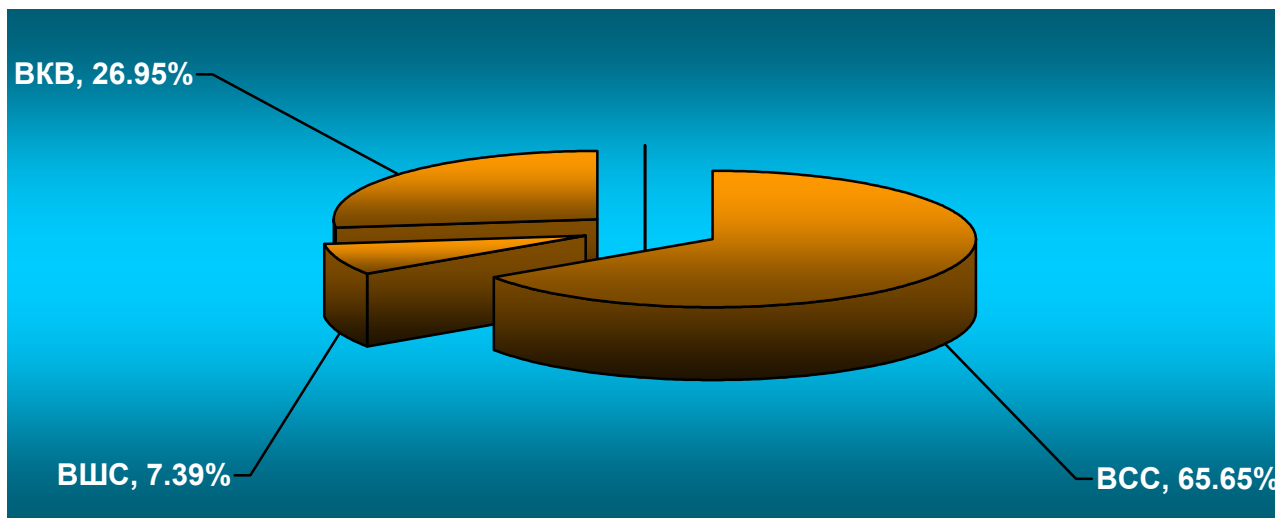
Дијаграм 3: Године стажа наставника практичне наставе.

Извршена анализа показује да је стање у практичној настави далеко неповољније него што је случај у стручно – теоријској настави. Дијаграм показује да више од 50% наставника практичне наставе има више од 30 година радног стажа (28,23% је у категорији 31 до 35 година стажа, а 24,70% у категорији 36 до 40 година стажа), до 20 година стажа има само 18,81% наставника практичне наставе. У наредних 5 до 10 година, због одласка једног број насатавника практичне наставе у пензију, јавит ће се

потреба за стручним кадром који, у складу са Правилником о врсти стручне спреме у средњим стручним и техничким школама може да реализује наставне садржаје овог предмета. Правилник за овај предмет предвиђа следеће кадрове: ВСС машинског смјера, ВШС машинског смјера или ВКВ мајсторе – специјалисте за одређена занимања (бравар, аутомеханичар, лимар, ...).

2. Кадровска структура наставника стручно-теоријске наставе и наставника практичне наставе струке машинство и обрада метала у Републици Српској

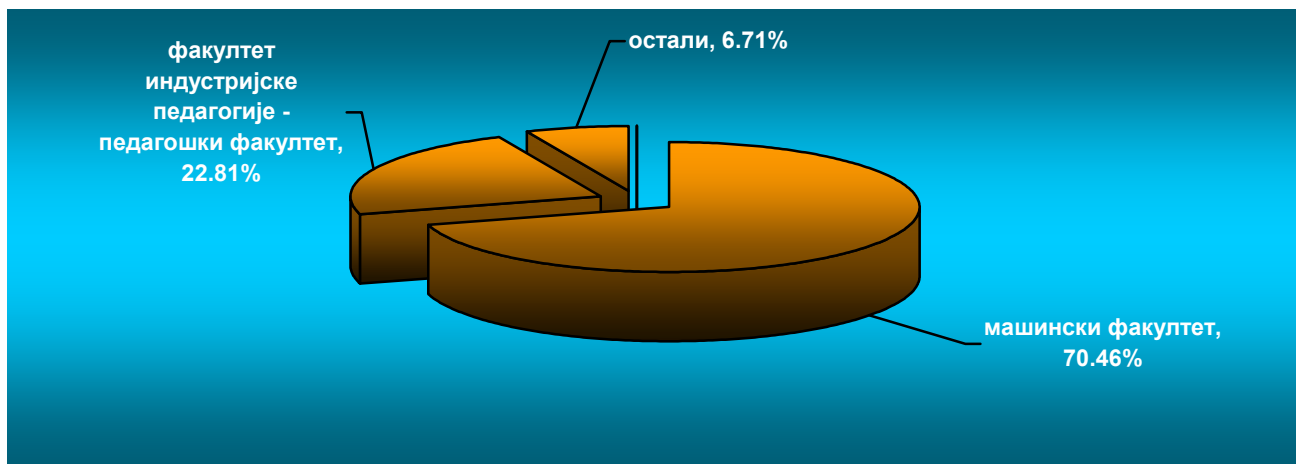
Када се заједно посматрају стручно – теоријска и практична настава са становишта стручне спреме добијају се показатељи приказани у наредном дијаграму.

Дијаграм 4: Квалификациона структура професора и наставника.

Анализа показује да је од укупног броја запослених у стручно – теоријској и практичној настави у струци машинство и обрада метала 65,65% са високом стручном спремом, 7,39% је са вишом стручном спремом и 26,95% је запослених са петим степеном – ВКВ мајстори специјалисти. Стручно-теоријску наставу у средњим стручним школама реализују професори са ВСС углавном машинског смјера, док како показује дијаграм практичну наставу углавном реализују ВКВ мајстори, а у мањем броју и наставници са ВШС машинског смјера.

У следећем дијаграму дата је структура факултета које су професоро који изводе стручно – теоријску наставу факултети завршили.

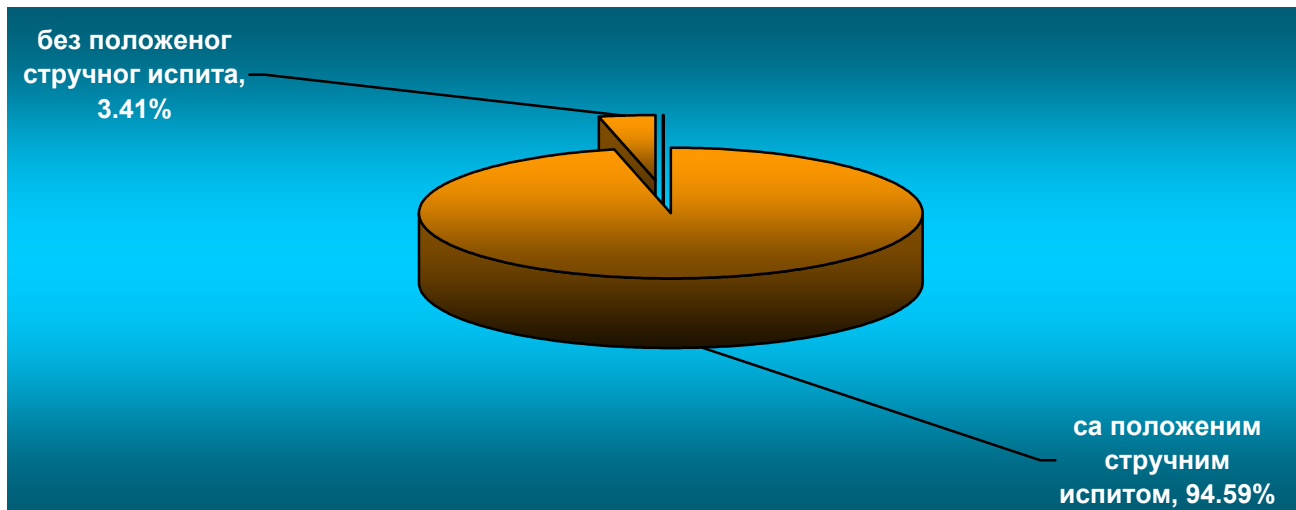

Дијаграм 5: Врста факултета који су завршили професори.

Када се посматра предходни дијаграм види се да је највише професор који реализују стручно – теоријску наставу са завршеним машинским факултетом (70,46%), затим са завршеним

факултетом индустријске педагогије или педагошким факултетом (22,81%), а неки други факултет завршило је 6,71% професора. Настава који реализују професори из ове двије категорије је стручно заступљена. Занемарљиво је мали број професора из категорије осталих факултета, који реализују наставне садржаје, а да за то није верификован.

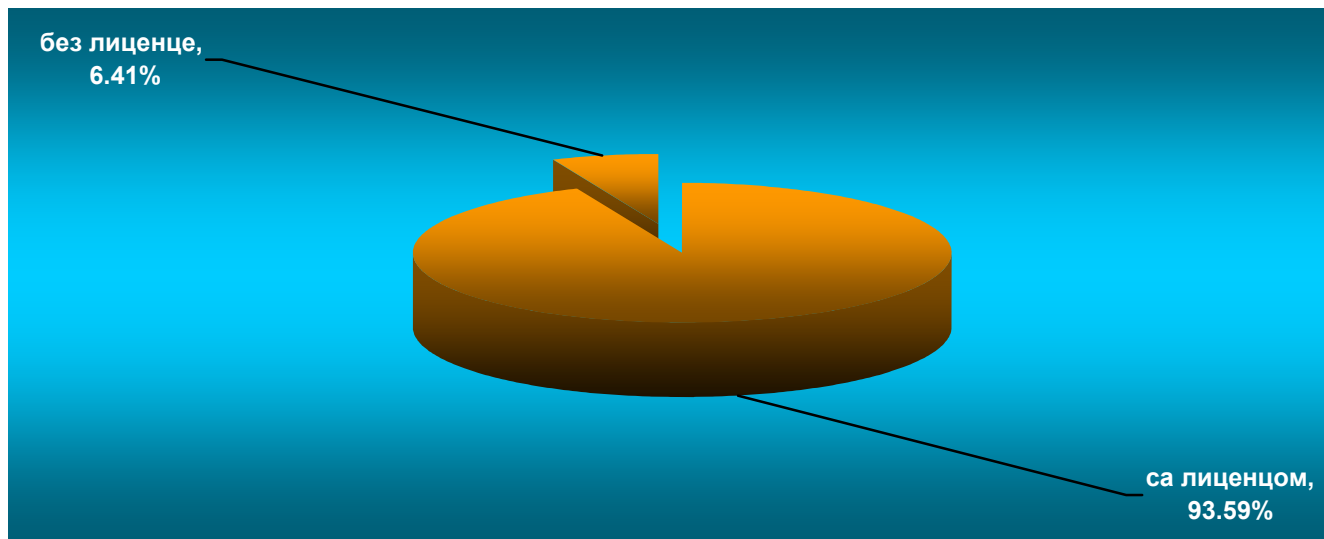
Наредни дијаграм показује стање када је ријеч о стручним испитима.

Дијаграм 6: Стање стручних испита.

Од укупног броја професора стручно – теоријске наставе и наставника практичне наставе који реализују наставне садржаје у овој струци стручни испит није положило 3,41% , а што је мали број у односу на укупан број запослених. Углавном стручни испит нису положили професори/наставници који су са школом засновали радни однос у блиској прошлости. За један број, процес полагања стручног испита је у току.

Када су у питању лиценце стање је приказано у следећем дијаграму.

Дијаграм 7: Стање лиценци

Из претходног дијаграма види се да је мали број професора стручно – теоријске наставе и наставника практичне наставе који немају лиценцу (њих 6,41%). Ради се о професорима/наставницима који су у блиској прошлости засновали радни однос са школом, а за један број њих процес издавања лиценци је у току.

3. Анализа приступа планирању и програмирању наставе струке машинство и обрада метала Републике Српске;

Професори/наставници, у складу са наставним планом и програмом и школским календаром, раде годишње и мјесечне планове. Један број планове раде на за то припремљеним обрасцима, док један број планове ради у електронској верзији. Евидентирана је и група која планове ради у својим билежницама не предаје их у педагошку службу школе, већ исте носи само на увид.

У оквиру 40 часовне радне седмице за сваког професора/наставника предвиђен је одређен број сати за припрему, што указује да је припремање за наставу континуиран процес. Кроз индивидуалне увиде у рад професора, комплексне прегледе рада школе, одржане активе, разговоре и сл. дошло се до податка да се професори припремају (неки више неки мање) за наставу користећи за то предвиђено вријеме. Мали број професора пише припреме за сваки час, док је већа група оних који користи старе припреме у које, по потреби, уноси нове садржаје и на тај начин их обогаћује. Неке школе су развиле обрасце за припрему за час које професори/наставници користе у својој припреми. Припреме за час су традиционалне, како по форми тако и по садржају. Потешкоће се јављају при дефинисању циљева усмјерених на исходе, а примјерених предзнању, интересовањима и развојној фази ученика.

Сарадња на нивоу актива је добра. Потешкоће се јављају у школама у којима су активи формирано одвојено за стручно-теоријску и практичне наставе. Примјећује се да је сарадња између овако формираних актива слаба без одређене кординације у решавању проблема који се појављују на релација теорија – пракса.

Наставницима је потребно усавршавање у смислу усвајања савременијег приступа планирању и извођењу стручно теоријске и практичне наставе у струци машинство и обрада метала.

4. Закључци и препоруке

1. Ускладити Наставни план и програм стручно-теоријске и практичне наставе с Наставним планом и програмом из осталих предмета, посебно математике и физике;
2. Ускладити постојећу уџбеничку литературу с Наставним планом и програмом и предложити приоритете у писању нове;
3. Процес припремања за час је константан процес, припреме радити у електронској верзији са посебним акцентом на видео презентације. Циљ треба бити орјентисан на исходе учења, а у припреми је потребно дефинисати начин провјеравања исхода у току часа;
4. На активима усагласити задатке за писмена провјеравања исхода учења, а посебно радити на усаглашавању критерије у оцјењивању и вредновању ученичких постигнућа.
5. Учионице у којима се изводи стручно-теоријска настава машинске струке треба да су повезане због лакше комуникације предметних наставика и могућности коришћења заједничких учила;
6. Опремити учионице основном опремом за квалитетније извођење наставе;
7. У свакој учионици инсталирати по један рачунар како би професори могли користити припреме писане у електронској верзији ка и презентације путем LCD пројектора;
8. На постојећу опрему поставити натписе шта она представља, како би се повећали ефекти визуелног запамћивања;
9. У школском простору организовати изложбе успјелих ученичких радова (графички радови, вјежбе и др.)
10. Школски сајт треба организовати тако да у њему посебно мјесто заузимају успјели радови ученика и професора/наставника школе, како би постигнућа била доступна широј јавности.
11. Остварити пуну сарадњу између актива теоријске наставе и актива практичне наставе гдје су организовани одвојено с циљем правовременог евидентирања и синхронизованог рјешавања евентуалних проблема на релацији теорија – пракса.
12. Обезбиједити стручно усавршавање за наставнике према стручној спреми и потребама наставника и наставне праксе;
13. Обезбиједити стручну литературу за наставника/е у библиотекама школа како би се наставници упознали са савременим токовима у настави машинске струке;

Цјеложивотно учење и континуирани професионални развој су главни механизми којима се подстичу лични раст и развој и спречавају стагнација и рутина у животу појединца и у друштву. Цјеложивотно учење је и један од кључних инструмената успјешног суочавања с друштвеним промјенама. Један од приоритета документа Савјета Европе из године 2002. (Резолуција Савјета Европе о цјеложивотном учењу) каже:

- усавршавање и обнављање знања и вјештина учитеља и наставника за подстицање цјеложивотног учења код њихових ученика. Стручно усавршавање наставника је гаранција просперитетне будућности, као што констатује Фулан, 1993, затим Кулахан, 2002.: „...високо квалификовани учитељи – увијек спремни на учење – су *sine qua non* суочавања с динамичном сложеностју, тј. кључ су стварања грађана који могу управљати својим животима и бити повезани с другима око себе у трајно промјенљивом свијету. Нема замјене за добре учитеље ... Не можемо имати друштво које учи без учитеља – професије која учи.

Стручни савјетник

Зоран Богдановић, дипл.маш.инж.